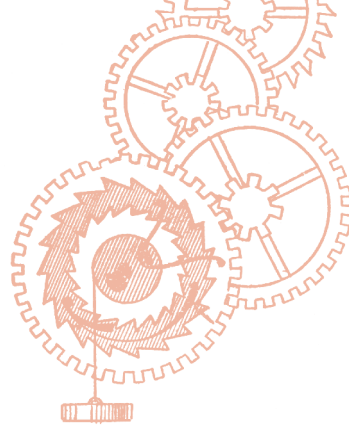

Zorigaiztoko Dublindarrak

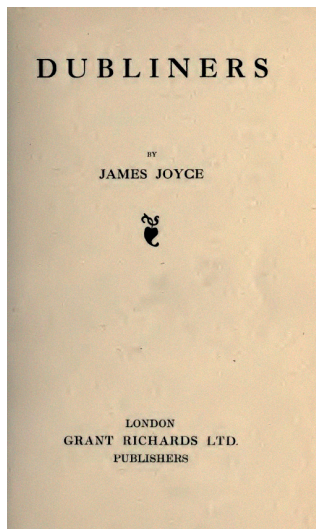

**NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA**

Dublin (Irlanda), 1904. James Joyce (1882-1941) idazlea kontakizun bilduma bat idazten hasi zen, gero *Dubliners (Dublindarrak)* izenburua izango zuena. Hiru bat urtetan osatu zuen liburua, baina ez zuen berehala argitaratzea lortu. *Seigneur* edo jaunaren esku dago oraindik.

Guztira, 15 editoreri bidali zien orijinala. Egia da guztiek ez ziotela ezezkoa eman; 1910ean Maunsell & Roberts editoreek mila kopia inprimatu zituzten, baina testuari buruzko desadostasunak medio, argitaratzaileek akordioa hautsi zuten eta ale guztiak erre. Gainera, James Joycek inprentako gastuak ordaindu behar izan zituen; inprentan erabili zituzten xafila originalak behintzat beretzat gorde ahal izan zituen eta beste editore batek erabiltzeko eskubidea ere lortu zuen. Baina, abantaila hori ez zen nahiko izan eta beste lau urte eman zituen idazleak, editorez editore.

Azkenean, liburua idazten hasi eta 10 urtera, 1914ko ekainean, Grant Richards argitaletxeak merkaturatu zuen kontakizun laburren bilduma. Lau urte lehenago etxe berak interesa adierazi zion egileari, baina ez zuten adostasunik lortu. 1914an Joycek hainbat baldintzatan amore eman behar izan zuen: saldutako lehen 500 kopiengatik egileak ez zuen sosik jasoko eta, gainera, 120 kopia berak erosi behar zituen. Baina, azkenean, *Dublindarrak* lanaren 1.250 ale merkatuan zeuden.

EUROPAKO INFORMAZIO ETA KULTURA LIBURUTEGIA

Irlandar klase ertainaren deskribapen naturalista hura ez zen, ordea, berehala klasiko bihurtu. Hil horretan bertan, ekainaren 28an Frantzisko Josef I.a Austriakoa hil zuten Sarajevon eta Lehen Mundu Gerra piztu zen, eta hori ez zen lagungarri izan salmantan. Lehen urtean 379 kopia saldu zituen; ez dakigu egileak kontratuz ordaindu beharreko 120 aleak kopuru horren barruan dauden edo, horiek gehituta, guztira 499 salteza lortu zuten, baina kontua da ez zela 500 alera iritsi eta, beraz, Joycek ez zuela ezertxo ere jaso. Eta ordurako 1.120 ale bere poltsikotik ordainduta zeuzkan.

1915. urtea oraindik eta txarragoa

izan zen: 33 ale besterik ez ziren saldu eta, gainera, 499 kopia betirako galdu ziren. Irlandatik irten eta New Yorkera zihoan *SS Arabic* ontzian liburuaren ia 500 ale zeramatzatzen, ozeanoaren beste aldean arrakasta handiagoa izango zuelakoan. U-24 alemaniar itsaspeko batek ontzia torpedoz eraso eta hondoratu zuen irlandar kostaldetik 80 bat kilometrorra. Eta liburu haiek guztiak hondoan geratu ziren betiko.

Gaur egun, *Dublindarrak* klasikoaren milaka kopia saltzen dira dozenaka hizkuntzatan, eta zorigaiztoko lehen edizio hartako ale urriak 150.000 euroko preziora iritsi izan dira enkanteetan. ●

M. ROKO / J.I. ROYO

7.300 urteko artaldea Pirinioetan

2009an Els Trocs kobazuloa aurkitu zuten Huescan, San Feliu de Veri-Bisaurri udalerrian. Besteak beste, sarraski baten ondorioak aurkitu zituzten bertan. Baina, berriki, ikerlan baten bidez, bertan aurkitutako milaka arrasto aztertu dituzte, gehienak ardi arrastoak, eta Neolitikokoan, duela 7.300 urte inguru gizakiek artaldeak handik pasa arazten

zituztela ondorioztatu dute. Horrenbestez, Europako tranhumantziaren frogarik zaharrenak dira Els Trocsen aurkitutakoak. Gainera arrasto zaharrenak garai hartakoak izan arren, 5.000 urte inguruko hezurak ere aurkitu dituzte. Horrek esan nahi du tranhumantzia ez zela puntuala izan, gutxienez bi milurtean luzatu zen jarduera baizik. ●